

УДК 378.147.: 811.161.2

Марина ЛПАТОВА,
викладач кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної справи,
Центральноукраїнський національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ

Протягом вже багатьох років заклади вищої освіти України запрошують на навчання іноземних громадян. Це є однією із найважливіших складових інтернаціоналізації вищої освіти України.

За роки існування нашого університету в його стінах навчались іноземці з 65 країн світу. Нині в університеті навчаються студенти й аспіранти з Африки, Азії, Латинської Америки, Близького Сходу.

Кожний іноземний студент, що прибуває на навчання в Україну, є представником певної країни з особливою ментальністю, психологічним станом, своєрідним сприйняттям світу. Сучасна вища школа – це полікультурний простір, у якому відбувається діалог культур різних країн. Іноземним студентам, як носіям іншої мови, культури, релігії, менталітету, необхідно бути готовими та спроможними виконувати продуктивну взаємодію в полікультурному навчальному закладі вищої освіти як зі студентами-представниками інших національностей, так і з викладачами. Особливе місце в побудові педагогічного міжкультурного спілкування належить початковому етапу навчання іноземних студентів, який є складним періодом адаптації та соціалізації. Спілкування між викладачем та іноземними студентами, як представниками різних культур, може відбуватись у різних ситуаціях, бути успішним чи невдалим. Умови вдалої комунікації залежать від правильної побудови навчального процесу, якнайшвидшої навчальної, соціально-психологічної адаптації, контакту студентів із викладачем, іншими студентами. На думку сучасних дослідників, формування міжкультурної комунікації «передбачає урахування трьох основних складових: етнопсихологічної (що обумовлена ментальними особливостями національних культур), поведінкової (що обумовлена

національно-культурною специфікою комунікативної поведінки) та обумовленою національно-культурним мовленнєвим змістом». У процесі педагогічного спілкування необхідно враховувати національно-психологічні особливості іноземних студентів. Так, етнопсихологічними особливостями арабських студентів є підвищена емоційність та імпульсивність, своєрідне ставлення до часу. Наприклад, представники європейської культури налаштовані на результат діяльності, шанують кожен хвилину, поважають не лише свій, а й чужий час. У арабських студентів усе навпаки: час – це ніщо, головне – процес. Вони вільно розпоряджаються і своїм, і чужим часом. Їм досить складно не запізнюватися на заняття не тільки у перші місяці навчання, важко зосередитись на одній справі, намагаючись займатися одночасно кількома справами. При педагогічному спілкуванні з представниками цієї групи студентів викладачу треба бути спокійним і делікатним у спілкуванні, прагнути розвинути у студентів навички самодисципліни. Головними особливостями африканських англомовних студентів можна вважати схильність до більш повільного навчання і засвоєння нових понять, підвищену реакцію на «небезпеку», інтенсивне внутрішнє життя, замріяність. У китайських студентів розвинуте абстрактне мислення, вони мають високий рівень самодисципліни, контролюють свої емоції, спокійно сприймають зміни, здебільшого відрізняються гідною поведінкою, їм небайдужа власна репутація. Але разом з цим вони замкнуті, неконтактні. Таким чином, можна зазначити, що для побудови ефективної педагогічної взаємодії викладачеві важливо знати про національні специфічні характеристики іноземців.

Міжкультурну комунікацію, на думку дослідниці Т. З. Петрової, варто розглядати як поліфункціональне явище, що передбачає, по-перше, знання норм, принципів комунікативної поведінки в іншому соціокультурному середовищі, вміння переводити їх у площину міжкультурних відносин; по-друге, формування специфічних якостей: здатності до емпатії, самооцінки. Високий рівень міжкультурної комунікації – це оволодіння своїми емоціями, виявлення уваги до інших людей. Стосунки в процесі міжкультурної комунікації передбачають високий розвиток етнополітичного мислення, толерантне ставлення до іншої культури, до національних звичаїв, традицій, уміння вести діалог культур, дискутувати, оцінювати явища з гуманістичних позицій.

Тому важливим елементом педагогічної діяльності викладача мовної підготовки є навчити студентів-іноземців міжкультурному та міжособистісному спілкуванню в новому соціокультурному просторі. Знання основних національних правил ділового етикету, відповідних етикетних мовних формул та особливостей українського етикету постає необхідним для успішного навчання іноземних слухачів в Україні.